УДК 796.332:796.015.132:355.01(477)"2022/…

СУЧАСНИЙ СТАН ФУТБОЛУ ТА ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Шевчук О., аспірант кафедри історії та теорії олімпійського спорту
Улан А.М., к.фіз.вих., доцент,
Національний університет фізичного виховання і спорту України

Актуальність дослідження**.** Сьогодні, у період дії воєнного стану в Україні, події, що відбуваються як у середині країни, так і за її межами, чинять значний вплив на всі сфери національного господарювання країни, зокрема і на систему спорту [3]. Від так, сфера фізичної культури і спорту перебуває у стані глибокої кризи, спричиненої систематичними атаками та руйнуванням спортивної інфраструктури, зниженням мотивації дітей і молоді до занять спортом, численними перешкодами на шляху продовження спортивної кар'єри кваліфікованих спортсменів. Причиною є також і загальна політика держави по відношенню до участі національних збірних у змаганнях, де представлені спортсмени країни-агресорки та її союзників. Останнє призводить до зниження ролі та значущості олімпійських ідеалів і цінностей у сучасному суспільстві. Як наслідок, в Україні сьогодні спостерігається відтік професійних кадрів і спортсменів у пошуках більш сприятливих умов для тренувальної діяльності та участі у змаганнях. У ширшому контексті це призводить до послаблення міжнародного іміджу українського спорту.

Мета дослідження – дослідити вплив повномасштабного вторгнення на територію України на стан вітчизняного футболу та особливості спортивної підготовки та змагальної діяльності футболістів.

Методи дослідження**:** аналіз та узагальнення науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет, бесіда, аналіз практичного досвіду.

Дослідження виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021 – 2025 рр. за темою «Структура і зміст багаторічної підготовки спортсменів у сучасних умовах розвитку спорту» (державний реєстраційний номер 0121U108197).

Результати дослідження**.** Війна значно позначилась на чисельності деяких збірних команд з олімпійських видів спорту. Так, після Ігор Олімпіад у Парижі 2024 року та задовго до цього, починаючи з 2014 року, відомі випадки зміни українськими спортсменами спортивного громадянства та виступів за збірні команди інших держав у спортивній гімнастиці, дзюдо, греко-римській боротьбі, веслуванні та інших видах спорту.

Військовий конфлікт залишається відбитком і на українському футболі [2, 4]. Із введенням воєнного стану 24 лютого 2022 року всі офіційні спортивні змагання були призупинені. У відповідь на ці обставини національні спортивні федерації ухвалили рішення, що узгоджуються з положеннями державних нормативних актів. Зокрема, Українська асоціація футболу оголосила про дострокове завершення сезону 2021/2022 у всіх лігах та Кубку України, зафіксувавши турнірні таблиці станом на 24 лютого без визначення переможців та призерів [1]. Воєнні дії справили глибокий негативний вплив на спортивну сферу: футбольні змагання на території України залишаються зупиненими до моменту встановлення миру й стабільності. Ускладнені умови позначилися і на діяльності футбольних клубів: через неможливість повноцінної роботи та виплати заробітної плати всі трудові угоди іноземних гравців і тренерів, підписані з клубами – членами УАФ, автоматично були призупинені до завершення сезону (30 червня 2022 року), якщо сторони не досягли окремих домовленостей. Такі фахівці отримали статус «вільних агентів», що дозволяло їм укладати нові контракти без санкцій та обмежень. Для

забезпечення гнучкості іноземним гравцям, зареєстрованим в УАФ, надали можливість підписувати угоди з новими клубами навіть поза межами офіційного трансферного вікна, за умови реєстрації до 7 квітня 2022 року. При цьому кожен клуб міг зареєструвати не більше двох таких футболістів, що гарантувало прозорість і справедливість змагань [2].

В умовах воєнного стану спортивна діяльність спортсменів, зокрема футболістів, в Україні зазнала значних психологічних та організаційних ускладнень. Проблеми з логістикою, що виникли від початку війни в Україні, несприятливо впливають на спортсменів та їх підготовленість, створюючи ризики перед виступами на змаганнях та після них. Так, гравчиня жіночої збірної з футболу Натія Панцулая стверджує, що «фізично важко для спортсмена зіграти гру та виїхати наступного ж дня. Час, який необхідно було би витратити на відновлення, спортсмени проводять в автобусі». Однією з головних проблем є непередбачуваність повітряних тривог, що безпосередньо впливають на структуру тренувального процесу та проведення змагань. Зокрема, під час тренування чи участі у змаганнях спортсмени змушені переривати заняття та перебувати в укритті протягом тривалого часу (іноді 2–3 години), після чого успіх у змаганнях ускладнюється через втрату готовності як фізичної, так і психологічної. Так, матч ЖФК “Металіст 1925” проти «Шахтаря» було перенесено через тривогу, яка тривала понад 10 годин. Додатковим дестабілізуючим чинником є порушення режиму харчування, оскільки через непередбачуваність тривалості тривог спортсмени не можуть дотримуватися індивідуальних графіків прийому їжі перед тренуванням чи змаганням. Важливим аспектом також виступає емоційна напруга, спричинена звуками вибухів та постійною небезпекою, що знижує рівень концентрації, мотивації та психологічної стабільності спортсменів.

Висновки. У сучасних умовах воєнного стану система спорту в Україні перебуває у стані глибокої кризи, що проявляється у руйнуванні

інфраструктури, скороченні кадрового потенціалу, зниженні мотивації спортсменів до занять, відтоку кваліфікованих кадрів (спортсменів та тренерів). Військові дії призвели до призупинення крупних міжнародних змагань на території України, зміни регламентів і необхідності адаптації спортсменів до тренувань та виступів на змаганнях у нових екстремальних умовах. Особливо гостро воєнні обставини вплинули на футбольну сферу, де виникли проблеми з логістикою, відновленням після ігор, а також із забезпеченням психологічної стабільності спортсменів.

Література :

1. Ковальчук Р. О., Рефель В. І. Спорт в умовах воєнного стану. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : тези VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 27 листопада 2024 р. Національний університет оборони України. Київ : НУОУ, 2024. С. 300-302.

2. Кондратюк Я. О., Шаверський В. К.. Дослідження особливостей та перспектив розвитку українського футболу в розрізі поточних викликів. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт*). 2025. № 4 (190). С. 72-77. DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).14

3. Приходько, В. В., Долбишева, Н. Г., Балджи, І. В., Шиян, О. В., Ужвенко, В. А. Причини змін у стані ДЮСШ за роки війни і шляхи покращення їхньої подальшої діяльності. *Педагогічна Академія: наукові записки.* 2025. №16. https://doi.org/10.5281/zenodo.15087506

4. Натія Панцулая про силу українського жіночого футболу в умовах війни. Tribuna. com. URL:

https://ua.tribuna.com/uk/football/blogs/3123583-natiya-pantsulaya-pro-sylu-ukrayinskoho-zhinochoho-futbolu-v-u/?utm_source=copy (дата звернення 06.10.2025).

УДК 371

УПРАВЛІНСЬКЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Близнюк А.О., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Управлінські рішення передусім обумовлюються управлінським спілкуванням, яке є засобом інформаційно-комунікативної психологічної діяльності, процесом регуляції взаємодії викладачів та здобувачів за допомогою обміну знаннями, відносинами та почуттями.

Навчальний заклад, навчаючи – виховує, а виховуючи – навчає здобувачів, формує їх світогляд, вчить сприймати навколишній світ у часі та просторі, допомагає пізнати самих себе, знайти своє місце у світі.

Важливо взаємопов'язано підвищувати виховний характер навчання та освітній ефект виховання. Треба зазначити, що виховання та навчання є єдиним процесом і результатом оптимального педагогічного спілкування як основної умови соціалізації суб'єктів навчально-виховного процесу. Спілкування є основною формою людського буття, споконвічна та неодмінна властивість людини, а культура спілкування становить невід'ємну частину її духовної культури.

У житті більшості людей процеси спілкування займають до 70%